

Kommunane i Hordaland

STATSBUDSJETTET 2019 - KOMMUNEOPPLEGGET

Fylkesmannen vil gi eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til statsbudsjett for 2019.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med og «departementet» Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Det økonomiske opplegget for 2018

I revidert nasjonalbudsjett var det ein pårekna skatteauke for kommunane i år på 1,0 prosent.

Dei pårekna skatteinntektene er no justerte opp med kr 2,1 mrd. samla for kommunane i landet i høve til nivået i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna skatteauke for i år blir med det justert opp frå 1,0 prosent til 2,4 prosent, i høve til faktisk innkomen skatt i 2017.

Bakgrunnen for høgare skattevekst for kommunane er ekstraordinært store uttak av utbytte til personlege skattytarar for inntektsåret 2017.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane (kostnadsdeflatoren) var i revidert nasjonalbudsjett 2,6 prosent. Pårekna lønsvekst var 2,8 prosent i revidert nasjonalbudsjett. Den pårekna pris- og kostnadsveksten i kommunane for i år er no justert opp til 3,0 prosent. Kostnadsveksten skuldast auka straumprisar. Pårekna lønsvekst er uendra frå revidert nasjonalbudsjett, 2,8 prosent.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2019

Det er rekna med ein nominell skatteauke for kommunane frå 2018 til 2019 med 1,8 prosent. Låg pårekna skattevekst frå 2018 til 2019 skuldast meirskatteinntektene i år. Pårekna skatteinntekter i 2019 byggjer blant anna på pårekna sysselsetjingsvekst (1,3 prosent) og lønsvekst (3,25 prosent).

Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir redusert frå 11,80 prosent i 2018 til 11,55 prosent i 2019.

Det er lagt opp til at skattedelen av kommunane sine samla inntekter skal vere om lag 40 prosent også for 2019.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane (kostnadsdeflatoren) er i framlegget 2,8 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskot og øyremerkte tilskot i statsbudsjettet. Kostnadsdeflatoren består av:

- lønsvekst 3,25 prosent
- varer og tenester 2,0 prosent
- samla prisvekst 2,8 prosent.

Frie inntekter - skatt og rammeoverføring samla

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2019. Pårekna skatt og inntektsutjamning i tabell byggjer på kommunane sin faktiske skatteinngang i 2017. Dette grunnlaget er justert opp med same prosent som pårekna skattevekst i 2018 og 2019.

I berekning av skatteprognose for 2019 er det justert for same endring i prosent i høve til rekneskap 2017 for alle kommunane uavhengig av den lokale utviklinga i kvar kommune etter 2017. Denne skatteprognosen er nytta som grunnlag for pårekna inntektsutjamning.

Veksten i rammeoverføring frå vil variera mellom kommunane. Hovudårsakene er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt:

- endring i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre eller psykisk utviklingshemma) og talet på innbyggjarar samla
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- endring i veksttilskot
- endring i distriktstilskot /småkommunetillegg.

Priskompensasjon frå 2018 til 2019 er innarbeidd i oversynet for dei frie inntektene i vedlagt tabell.

Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane frå 2018 til 2019 med 2,6 mrd. Veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Meirskatteinntektene kr 2,1 mrd. er med andre ord ikkje med i dette samanlikningsgrunnlaget frå 2018.

Veksten i samla inntekter frå 2018 til 2019 (kr 1,9 mrd.) er lågare enn veksten i frie inntekter (kr 2,6 mrd.). Det skuldast at dei store utbetalingane frå Havbruksfondet, som ikkje inngår i dei frie inntektene men er ein del av samla inntekter, ikkje blir vidareførte frå 2018 til 2019.

Veksten i dei frie inntektene er realauke slik at priskompensasjonen frå 2018 til 2019 (+ 2,8 prosent) vil kome som eit tillegg i inntektene. Heile realveksten i dei frie inntektene vil gå til kommunane, ikkje noko til fylkeskommunane. Vi viser til punkt 1 under.

Det er lagt opp til at realauken i dei frie inntektene frå 2018 til 2019 skal dekkja auka ressursinnsats i kommunane til:

1. Kr 1,6 mrd. i pårekna meirutgifter knytt til demografi, både med omsyn til folkevekst og alderssamansetjing. Dette er den delen av meirutgifter demografi som må bli dekt av veksten i dei frie inntektene.

Meirutgiftene knytt til demografi for kommunesektoren samla er lågare enn dette. Dei er rekna til kr 1,0 mrd. Det skuldast at demografi utgiftene for fylkeskommunane er pårekna å bli reduserte i 2019 på bakgrunn av nedgang i aldersgruppa 16 - 18 år.

2. Det er venta at pensjonskostnadene for kommunane vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene. For kommunane kan denne realveksten i utgiftene reknast til mellom kr 0,5 mrd. og kr 0,6 mrd. (kr 0,7 mrd. for heile kommuneforvaltninga). Det er stor uvisse knytt til desse overslaga.
3. Delar av veksten i dei frie inntektene kan dessutan knytast til følgjande satsingsområde:
 - kr 200 mill. til opptrappingsplan for rusomsorg. Det er eit trinn i ein opptrappingsplan med auka løyvingar til rusområdet i perioden 2016 - 2020
 - kr 200 mill. til tidleg innsats i skulen
 - kr 100 mill. til opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering.

Det er rekna med ein nominell vekst i kommunane sine samla frie inntekter på landsbasis frå 2018 til 2019 med 2,9 prosent. Denne veksten er rekna i høve til noverande pårekna inntektsnivå i år, medrekna oppjusteringa av skatteinntektene. Denne veksten for kommunane samla i Hordaland er 3,0 prosent.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne samanhengen. Utrekna prosentvekst i dei frie inntektene er korrigerte for dette, også i vedlagt tabell, slik at det ikkje inngår i prosentveksten.

Dette vil også omfatta innlemming av øyremerkte tilskot i rammetilskotet.

Aktuelle saker

Psykologar i kommunane

Frå 1. januar 2020 er det lovfesta at alle kommunar skal ha psykologkompetanse. Fram til denne plikta trer i kraft vil kommunar som rekrutterer psykologar kunne ta imot eit årleg tilskot per psykologårsverk. Det er framlegg om å auka løyvinga, øyremerkt tilskot kapittel 765 post 60, med kr 50 mill. for 2019, som svarer til 125 nye psykologstillingar.

Utskrivingsklare pasientar

Kommunal betaling for utskrivingsklare pasientar blei innført for pasientar i somatiske døgnavdelingar i 2012. Det skal bli innført betalingsplikt også for utskrivingsklare pasientar i psykisk helsevern og tverrfagleg spesialisert behandling av rusavhengige (TSB). Det blir difor overført kr 185 mill. frå regionale helseforetak til kommuneramma. Det vil vere opphaldskommunen som får plikt til å betala for utskrivingsklare pasientar.

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering

Stortinget har vedteke ein opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering for åra 2017 - 2019. I 2019 er kr 100 mill. av veksten i dei frie inntektene grunngitt med opptrappingsplanen. Midlane blir fordelte etter delkostnadsnøkkelen for helse i inntektssystemet.

Dette skal bidra til at brukarane kan ta imot tenester der dei er busette.

Opptrappingsplan for rus

Det er som nemnd ein opptrappingsplan med auka løyvingar til rusområdet i perioden 2016 - 2020. Satsinga kjem i hovudsak ved at ein del av veksten i dei frie inntektene er grunnlagt med satsinga på rusomsorg.

For 2019 er det lagt opp til ei ytterlegare opptrapping av rammetilskotet med kr 200 mill. Fordelinga mellom kommunane blir gjort etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp i inntekts-systemet.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Rammetilskot knytt til satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2018 til 2019, med priskompensasjon. For 2019 blir rammetilskotet knytt til føremålet kr 877,4 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0 - 19 år, med eit minstenivå på kr 100.000,- per kommune.

Dagtilbod demente

Kommunane vil frå 01. januar 2020 få plikt til å tilby dagaktivitetstilbod til heimebuande personar med demens.

Tilskotsordninga til dagaktivitetstilbod for personar med demens blir vidareført. Det er framlegg om å leggja til rette for om lag 450 nye plassar i 2019.

Kommunar som etablerer nye dagaktivitetsplassar i 2019, vil få auka tilskotssats for desse som svarer til om lag 50 prosent av pårekna kostnader. Ved vidareføring av oppretta plassar frå 2012 - 2018 vil kommunane få tilskot på 30 prosent av pårekna kostnader, som er den same tilskotssatsen som for 2018.

Innlemming av bustadsosiale tilskot i rammetilskotet

I 2017 og 2018 vart nesten kr 40 mill. av øyremerkt tilskot til bustadsosialt arbeid innlemma i rammetilskotet. For 2019 er det framlegg om å innlemma ytterlegare kr 8,9 mill. i rammetilskotet.

I 2017 og 2018 vart om lag kr 20 mill. av øyremerkt bustadsosialt kompetansetilskot innlemma i rammetilskotet. For 2019 er det framlegg om å innlemma ytterlegare kr 15,6 mill. i rammetilskotet.

Tilskot frivilligsentralar

Tilskot til frivilligsentralar vart innlemma i rammetilskotet frå og med 2017. Totalt kr 169,9 mill. vart fordelt med særskilt fordeling i 2018 i rammetilskotet.

I 2019 blir beløpet frå 2018 prisjustert, i tillegg til ytterlegare kr 7,4 mill. til føremålet. Totalt kr 187,4 mill. blir fordelt med særskilt fordeling i 2019 i rammetilskotet, med utgangspunkt i fordelinga av det øyremerkte tilskotet i 2016.

Sjukeheims plassar og omsorgsbustader

For 2018 gir tilsegnsramma, etter revidert nasjonalbudsjett, grunnlag for å gi investerings-tilskot til om lag 2500 plassar med heildøgnsomsorg, fordelt mellom omsorgsbustader og sjukeheims plassar. For 2019 er det framlegg om ei tilsegnramme som vil gi grunnlag for å gi investeringstilskot til om lag 1500 einingar.

Målgruppa for ordninga er personar med behov for heildøgns helse- og omsorgstenester uavhengig av alder, diagnose og funksjonshemming.

Stortinget har vedteke ei gradvis endring i investeringstilskotet slik at det frå 2021 berre blir gitt investeringstilskot til heildøgns omsorgsplassar som gir netto auke i det samla talet på plassar i kommunen. 50 prosent av tilsegnsramma skal i 2019 gå til netto vekst i talet på plassar.

Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2019 er basert på direkte lønsutgifter i 2018 knytte til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2019:

- Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslagsnivået.
- Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per brukar frå kr 1,235 mill. til kr 1,320 mill. for netto utgifter i 2018. Det inneber ein auke på kr 50.000,- utover justering for pårekna lønsvekst i 2018 (2,8 prosent).
- Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2019 skal kommunane inntektsføra i sine rekneskap for 2018. Kommunane skal inntektsføra den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.

Tilskot for psykisk utviklingshemma (16 år og eldre) i rammetilskotet blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget. Eventuelle statlege øyremerkte tilskot blir også trekt frå berekningsgrunnlaget.

Barnehagar

Regjeringa gir framlegg om å utvida dagens ordning med gratis kjernetid for tre-, fire- og fem - åringar til også å omfatta toåringar, frå 1.august 2019. Framlegget vil gi familiar med låg inntekt eit rimelegare barnehagetilbod. Det blir lagt inn kr 45,7 mill. i rammetilskotet for 2019.

Maksimal foreldrebetaling aukar med kr 50,- per månad frå 1.august 2019. Det blir trekt ut kr 65,8 mill. frå rammetilskotet i 2019.

Lærarnorm

Frå 2015 er det løyvd øyremerkte midlar til auka lærarinnsats på 1. - 4. trinn i grunnskulen. Frå og med hausten 2018 er det innført ein nasjonal lærarnorm på skulenivå 1. - 10. trinn. Total løyving i 2018 var om lag kr 1,4 mrd.

Det er framlegg om å vidareføra den øyremerkte løyvinga til fleire lærarårsverk i 2019. I tillegg er kr 200 mill. av veksten i dei frie inntektene i 2019 grunnlagt med ein særskilt satsing på tidleg innsats i skulen.

Både dei nemnde kr 200 mill. av veksten i dei frie inntektene og om lag kr 1,0 mrd. av den øyremerkte løyvinga vil bli fordelt mellom kommunane etter grunnskulenøkkelene i inntektssystemet.

Kommunereform

Inndelingstilskot

Årlege inndelingstilskot vil erstatta bortfall av basistilskot og eventuelt bortfall av småkommunetilskot/ reduksjon distriktstilskot som følgje av samanslåing. Den nye kommunen vil ta imot fullt inndelingstilskot i femten år etter samanslåing, før tilskotet deretter blir trappa ned over fem år. Tilskot blir tillagt årleg priskompensasjon.

For allereie vedtekne samanslåingar i kommunereform 2014 - 2017 vil det årlege inndelingstilskotet, som blir utbetalt frå og med iverksetjing av samanslåing år 2020, vere basert på inntektssystemet i 2016. Det vil seie før endringane i inntektssystemet i 2017. Basistilskotet i 2016 var kr 13,2 mill. per kommune.

Kompensasjon for redusert basistilskot og småkommunetilskot - overgangsordning (2017 - 2019)

I 2017 og 2018 er det gitt ein eigen kompensasjon til kommunar som skal slå seg saman. Kompensasjonen blir gitt dersom kommunen mellombels (2017 - 2019) får redusert basistilskot og småkommunetillegg som følgje av omlegginga av inntektssystemet i 2017, før kommunen får inndelingstilskot frå og med år 2020.

Denne kompensasjonen vart justert opp i saldert statsbudsjett for 2018 som følgje av redusert kompensasjon gjennom overgangsordninga INGAR frå 2017 til 2018.

Fordelinga i 2019 er ei vidareføring av fordelinga i 2018, med prisjustering.

Regionsentertilskot

Tilskotet går til kommunar som slår seg saman når den nye samanslåtte kommunen vil bli meir enn om lag 8000 innbyggjarar. Det blir ikkje gitt regionsentertilskot til kommunar som mottek storbytilskot.

Regionsentertilskotet er fordelt mellom framtidige samanslåingskommunar med ein sats per samanslåing (60 prosent av ramma) og ein sats per innbyggjar (40 prosent av ramma). Fordelinga mellom kommunane i kvar samanslåing er gjort på grunnlag av innbyggjartalet.

Tilskotet vart innført i 2017. Ramma for tilskotet er utvida frå kr 100 mill. i 2017 til kr 200 mill. i 2018. Det er framlegg om å vidareføra regionsentertilskotet med ei ramme på kr 200 mill. i 2019. Det vil seie at dette tilskotet ikkje blir prisjustert frå 2018 til 2019.

Ufrivillig åleine

Det er for 2017 og 2018 gitt kompensasjon til kommunar som er blitt ståande ufrivillig åleine etter kommunereforma og som tapte på omlegginga av inntektssystemet i 2017.

I 2018 er det gitt kompensasjon til to av kommunane i fylket, Stord og Kvam.

I 2018 er den samla ramma for denne kompensasjonen på landsbasis kr 40 mill. Det er framlegg om å redusera den samla ramma til kr 20 mill. i 2019 og avvikla ordninga frå år 2020.

I brevet vårt av 23. mai d.å. til kommunane om kommuneproposisjonen 2019 er det gitt nærare informasjon om ny kommunereform for nye kommunesamanslåingar.

Inntektssystemet i 2019

Det er ikkje lagt opp til vesentlege endringar i inntektssystemet frå 2018 til 2019.

Dei regionalpolitiske tilskota blir prisjusterte frå 2018 til 2019 (med unntak av regionsenter-tilskotet). Det omfattar distriktstilskot med småkommunetillegget, veksttilskot og storby-tilskotet.

Veksttilskotet for 2019 vil bli gitt til kommunar som har hatt ein gjennomsnittleg årleg befolkningsvekst på 1,4 prosent eller meir dei siste tre åra. Veksttilskotet blir gitt som eit fast tilskotsbeløp per ny innbyggjar utover vekstgrensa. Tilskotssats for 2019 er i framlegget kr 58.792,-, etter prisjustering til 2019 - tal.

Samla løyving til veksttilskotet blir redusert frå 2018 til 2019 som følgje av at færre kommunar har hatt høg befolkningsvekst i den siste tre-årsperioden.

Det vil vere endringar i distriktstilskot med småkommunetillegget for nokon kommunar frå 2018 til 2019 som følgje av endring i distriktsindeks og endringar i innbyggjartalet. Ved fordelinga av distriktstilskot for 2019 blir dagens distriktsindeks vidareført, men oppdatert med tal for 2017.

Overgangsordninga INGAR gir kompensasjon for ei utvikling i rammetilskotet med meir negativt avvik enn grenseverdien frå landsgjennomsnittet, frå eit år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er kr 400,- per innbyggjar i 2019. INGAR tek ikkje omsyn til endringar i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjøntilskot.

I kommuneproposisjonen var det framlegg om at utgiftsbehovet i utgiftsutjamninga for kommunane frå og med 2019 vart berekna på grunnlag av konsernrekneskapstal og ikkje, som til no, på grunnlag av rekneskapstal for kommunekassen. Konsernrekneskapstal vil i tillegg til tal for kommunekassen også omfatta kommunale føretak (KF) og interkommunale selskap (IKS).

Stortinget ynskte ikkje denne endringa i grunnlaget for utgiftsutjamninga.

I brevet vårt av 23. mai d.å. til kommunane om kommuneproposisjonen 2019 er det gitt nærare informasjon om inntektssystemet.

Skjønstilskot

Fylkesmannen vil senda kommunane brev med grunngjeving for fordelinga av det ordinære skjønstilskotet for 2019.

Med helsing

Lars Sponheim

Rune Fjeld
assisterande fylkesmann

Vedlegg

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift

Kopi: KS